

Draaiboek bij een overlijden

Dit draaiboek kan als basis gebruikt worden (mits enkele aanpassingen) bij een overlijden.

0. Verwacht 'overlijden'

- Levensbedreigende ziekte
  - Voer met de kleuters een kringgesprekje. Je kan hierbij gebruik maken van 'Joop de Microob en zijn slechte vrienden'. Normaal gezien heeft de dokter de juiste medicatie voor Joop de Microob zodat hij weer weg kan gaan uit je lichaam en je je weer beter voelt. Bij (de naam van de persoon met de ziekte) heeft Joop de Microob ook heel slechte vrienden meegenomen waarvoor de dokter geen medicijnen heeft.
  - Bij verdere vorming van de ziekte kan je 'Joop de Microob' gebruiken om de veranderingen van de ziekte met de kinderen te bespreken.
  - Voor de rest sta als juf altijd paraat om kleuters te woord te staan bij hun vragen of bedenkingen. Wanneer kleuters iets willen doen, laat je dit ook gebeuren.
  - Je kan bijvoorbeeld een 'ik denk aan jou' kaarsje aansteken in de klas.
- Kritieke toestand
  - Leg de situatie uit aan de kleuters.
  - Bij een comateuze toestand kan je het voorbeeld van 'krijgers' vertellen. Doordat (naam) een ongeval heeft gehad, is hij heel ernstig gewond geraakt. Daarom moeten de krijgers in zijn lichaam hem weer proberen beter maken. Hiervoor moet (naam) veel slapen zodat de krijgers goed aan het werk kunnen. Soms kunnen deze krijgers haar weer beter maken maar soms kunnen ze niet genoeg helpen.
  - Voor de rest sta als juf altijd paraat om kleuters te woord te staan bij hun vragen of bedenkingen. Wanneer kleuters iets willen doen, laat je dit ook gebeuren.
  - Je kan bijvoorbeeld een 'ik denk aan jou' kaarsje aansteken in de klas.

1. Het bericht komt binnen

- Buiten de schooluren:
  - Bericht wordt meegedeeld aan de directie.
    - o Indien (klas)leerkracht eerst op de hoogte is, verwittigt hij/zij de directie.
  - Melding controleren wanneer het bericht niet afkomstig is van de familie of andere bevoegden.
  - Informeren naar het wie, wat, waar en hoe het gebeurd is.
  - Contactgegevens verzamelen van de contactpersonen die bereikbaar zullen zijn de komende dagen.
  - Directie brengt het schoolteam op de hoogte:
    - *Bij een leerling:* directie neemt telefonisch contact op met de leerkrachten en ouders van klasgenoten.

- *Bij een ouder*: directie neemt telefonisch contact op met de klasleerkracht en mailt het schoolteam.
- *Bij een grootouder*: directie neemt telefonisch contact op met de klasleerkracht.
- *Bij een broer/zus*: directie neemt telefonisch contact op met de klasleerkracht(en) en mailt het schoolteam.
- Overdag:
  - Directie meldt het aan de betrokken klasleerkracht(en).
    - Indien mogelijk brengt de klasleerkracht het betrokken kind op de hoogte.
  - Kort overlegmoment met het schoolteam indien het om een overlijden gaat van een leerling, broer/zus.
  - Directie waarschuwt afwezige collega's.
  - Opmaken van een brief om met de ouders mee te geven. (zie brief ouders)

2. Samenkomst met leerkrachtenteam

- Directie schetst de situatie nog eens duidelijk aan het schoolteam.
  - Breng het bericht over zonder eromheen te draaien.
  - Neem voldoende tijd voor emoties.
- Overlopen van het draaiboek (stappen overlopen).
- De school gaat na wie geïnformeerd moet worden, door wie en op welke manier.
  - personeel
  - de klas van de leerling
  - familieleden; broertjes, zusjes, neven en nichtjes
  - ex-klasgenootjes (dubbelaars)
  - vrienden in andere klassen
  - ouders, oudercomité
  - schoolbestuur
  - CLB
- Afspraken maken voor het bekendmaken aan de kinderen.
  - Dit gebeurt best door de klasleerkracht.
  - Indien de klasleerkracht het niet ziet zitten schakel je de directie/zorgjuf in.

3. Op de hoogte brengen van de klasgroep

- Klasleerkracht vertelt het hoe, waar, wanneer van de gebeurtenis.
- Bereid je goed voor: wat ga je zeggen en hoe, welke effecten kun je verwachten?
- Breng het bericht over zonder eromheen te draaien, wees eerlijk.
- Geef in eerste instantie de hoofdnoodzakelijke informatie.
- Neem voldoende tijd voor emoties.
- Praat over het gebeurde, het slachtoffer,...
- Er is ruimte voor verdriet en vragen.

- Neem genoeg tijd om naar alle kleuters te luisteren.
- Maak hen duidelijk dat ze altijd met hun verhaal bij jou terecht kunnen.

4. Contact met de familie

- De eerste dag wordt er contact opgenomen met de familie met de vraag of bezoek gelegen komt
  - o Indien dit past voor de familie komt de directie met de klasleerkracht op bezoek.
- In een eerste bezoek zal er vooral rond gevoelens gesproken worden.
- Bij een eerste of eventueel een tweede bezoek afspraken maken rond:
  - o Wanneer begrafenis/crematie?
  - o Wordt de aanwezigheid van de leerlingen en/of leerkrachten op prijs gesteld?
  - o Wordt een activiteit op de uitvaart op prijs gesteld?
  - o Is er een gelegenheid tot afscheid nemen en condoleren op een tijdstip voorafgaand op de begrafenis/crematie?
  - o Welke informatie mag van de familie bekend gemaakt worden?
  - o Welke andere wensen liggen er bij de familie?

5. In orde brengen van de stille ruimte met de tranenkast

- Zie overzicht tranenkastje.

6. De dag nadien

- Indien het een leerling is van de school:
  - o Steek je met die klas een viering in elkaar. Op deze viering ouders van * uitnodigen.
  - o Laat het symbool van het kind in de klas zichtbaar hangen.
  - o Bedenk met de klas hoe je de overledene het best kunt gedenken: foto, kaars, bloemen, attributen van het kind, geliefd speelgoed en dergelijke.
  - o Leerkrachtenteam: het is belangrijk dat ze de eerste dagen na schooltijd nablijven om met elkaar van gedachten te wisselen.
- Kennismaken met de stille ruimte en het tranenkastje. Met de kinderen bespreken wat ze graag in het tranenkastje zouden zien liggen.
- Rekening houden met de reacties van de kinderen. Verdriet en vrolijkheid wisselen elkaar vaak af.
- Creëer een herinneringsplek in de klas.
- De vaste momenten blijven behouden.
- Indien het een leerling van de school is, de andere klassen eventueel kennis laten maken met het tranenkastje.

7. Volgende dagen tot en met de uitvaart

- Kinderen voorbereiden op de begrafenis:
  - o Bereid de leerlingen klassikaal voor op het afscheid en leg ze uit wat ze hierbij kunnen verwachten.
  - o De kinderen kunnen in overleg met de ouders van de overleden een aandeel hebben in de uitvaart.
  - o Houd rekening met cultuurverschillen.
- Contact met de ouders is heel belangrijk om te weten te komen wat de noden bij het betrokken kind zijn.

8. Nazorg

- Na de begrafenis:
  - o Neem de dagen erna ruim de tijd om over de begrafenis te spreken.
  - o Organiseer gerichte activiteiten om het rouwproces te bevorderen (tranenkastje).
  - o Overledene een plaats geven in de klas en in de school.
- Laat alles van het overleden kind aanwezig in de klas.
- Besteed aandacht aan speciale reacties.
- Blijf contact opnemen met de familie.
- Overhandig de persoonlijke spullen van * aan de ouders.
- Het is belangrijk dat een kind weet dat het zich mag uiten.
- Bij enkele kinderen kan de rouwreactie pas weken of later komen, let op deze signalen.
- Let speciaal op kinderen die al eerder een verlies hebben geleden.
- Rond aan het einde van het schooljaar iets af met de kinderen van de klas van de overledene.

9. Administratie

- Leerling uitschrijven als leerling.
- Uitgaande post onmiddellijk blokkeren.